

ประเพณีแห่เจ้าพ่อหลักเมืองสมุทรสาคร

ลมทะเลหอบเอากลิ่นของความเค็มเข้ามาครอบคลุมอยู่ในทั่วทุกมุมเมือง แม่น้ำท่าจีนเส้นเลือดใหญ่ที่คอยหล่อเลี้ยงชาวสมุทรสาครก็ยังคงไม่ขุ่นเคืองและไหลเรื่อยอยู่อย่างที่เคยเป็น แม่น้ำสายเก่าที่หลอมรวมความสัมพันธ์ของผู้คนทั้งสองฟากฝั่งท่าฉลอมกับมหาชัยเข้าไว้ด้วยกัน สมุทรสาครเมืองท่าค้าขายสำคัญนับตั้งแต่อดีต ในยุคกรุงศรีอยุธยาใช้เป็นที่จอดเรือสำเภาและขนถ่ายสินค้าของพ่อค้าวานิชจากต่างชาติที่มาท่ามาค้าขายกับประเทศสยามต่อเรื่อยมาจวบจนถึงปัจจุบัน

เสียงประทัดดังสนั่นส่งบอกเป็นสัญญาณถึงฤกษ์ยามงานบุญที่กำลังจะมาถึง กังวานมาจากศาลเจ้าพ่อหลักเมืองที่สร้างอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนไม่ไกลจากศาลหลักเมืองหลังใหม่ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานของเสาหลักเมืองที่สร้างขึ้นแล้วเสร็จเมื่อปี 2526 บนคติความเชื่อที่มีมาแต่โบราณของไทยในการสร้างบ้านสร้างเมือง เพราะแต่เดิมมาจังหวัดสมุทรสาครมีแต่เพียงศาลเจ้าพ่อหลักเมืองหรือศาลเทพเจ้าจอมเมือง เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวสมุทรสาครตั้งแต่โบราณกาลมา และเป็นที่ประทับขององค์เจ้าพ่อหลักเมืองสมุทรสาคร ซึ่งในบุญประเพณีที่มาถึงนี้จะได้มีพิธีอัญเชิญองค์เจ้าพ่อลงประทับในขบวนแห่เพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชา

แม้ว่าครีเม้นจะระบายนท้องฟ้าจนดูทึบทึม แต่ชาวสมุทรสาครซึ่งมีทั้งเหล่าพ่อค้าแม่ขายชาวประมงทั้งคนไทยเชื้อสายจีนและพุทธรวมทั้งจากจังหวัดใกล้เคียงก็ยังไม่หวั่นกับฟ้าฝนที่กำลังตั้งเค้า ทอยยกกันมาร่วมงานประเพณีแห่เจ้าพ่อหลักเมืองสมุทรสาครเพื่อความป็นสิริมงคล

โดยตามตำนานคำบอกเล่าที่ตกทอดต่อๆ กันมากล่าวกันว่า ในสมัยหนึ่งมีชาวบ้านที่อยู่แถวริมน้ำพบแผ่นไม้โพ ซึ่งแกะสลักเป็นรูปเทวราชสูงประมาณ 1 ศอกเศษ มีลักษณะคล้ายองค์พระสยามเทวธิดาอยู่ในท่าประทับยืนเกี้ยว มีรอยลายละเอียดวิจิตร ลอยน้ำมาขึ้นท่าที่คลองลาด ป้อมใกล้กับป้อมวิเชียรโชติกา ไม่ไกลจากที่ตั้งศาลเจ้าพ่อหลักเมืองในปัจจุบันมากนัก จากนั้นชาวบ้านจึงได้อัญเชิญ ไปประดิษฐานที่บนตลิ่ง โดยสร้างเพิงหลังคามุงจากหลังเล็กๆ เป็นที่บังแดดบังฝนพอให้ผู้คนที่ผ่านไปมาทั้งทางน้ำและทางบกได้สักการบูชา ก่อนที่ชาวบ้านจะพร้อมใจกันย้ายศาลมาตั้งตรงที่ใหม่บริเวณกำแพงเมืองเก่า ซึ่งในอดีตใช้เป็นป้อมปราการทางน้ำรับหน้าข้าศึกในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีพระวิเชียรโชติกยพหุเจ้าเมืองสาครบุรีเป็นผู้ปกครองซึ่งต่อมาเมื่อท่านได้เสียชีวิตลง ชาวบ้านจึงเชื่อกันว่าวิญญาณของท่านได้มาสถิตอยู่ที่ศาลเจ้าพ่อตรงป้อมปราการแห่งนี้ด้วย เจ้าพ่อวิเชียรโชติจึงเป็นที่มาอีกนามหนึ่งของเจ้าพ่อหลักเมืองนั่นเอง ความเชื่อกันว่าก่อนออกเรือหาปลาทุกครั้งจะต้องมีการจุดธูปจุดประทัดเป็นการเซ่นไหว้ทุกครั้งไป เพื่อเป็นการบอกกล่าวขอพรจากองค์เจ้าพ่อให้ปกป้องรักษาจากแม่ทะเลเพื่อจะได้เดินทางกลับคืนถึงบ้านโดยสวัสดิภาพปลอดภัย

เจ้าพ่อไปติดๆ รั้วองค์ที่มีตัวอักษรภาษาจีนตัวสี่ทองปักอยู่ตรงกลางผืนพลั่วสะบัดไปมาด้วยแรงลมที่พัดหนุนมาอย่างต่อเนื่อง กว่าจะเคลื่อนขบวนแห่มาถึงวัดสุทธาวาสวรารามก็คงเกือบใกล้เที่ยงแล้ว พอได้มีเวลาให้คณะของขบวนแห่ได้พักเติมเสบียงอาหารให้อิ่มท้อง ซึ่งข้าวปลาอาหารทั้งหมดก็ได้มาจากการร่วมแรงร่วมใจของชาวท่าฉลอมและทางวัดช่วยกันคนละนิดละหน่อย แต่ก็มากมายเกินพอแล้วสำหรับน้ำใจที่มีให้แก่กัน

หลังจากได้พักสักครู่พออาหารเริ่มย่อยแล้ว ก็ถึงเวลาฤกษ์ยามที่จะได้อัญเชิญองค์เจ้าพ่อและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์กลับคืนมายังฝั่งมหาชัยโดยจะมีขบวนแห่ทางเรือมาทางคลองมหาชัยเพื่อไปขึ้นฝั่งที่ท่าเทียบเรือประมงหรือสะพานปลาสมุทรสาคร โดยมีขบวนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนและกลุ่มชมรมองค์กรต่างๆ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อหลักเมืองสมุทรสาครขึ้น กำลังสาละวนเตรียมตัวตั้งขบวนเพื่อรอรับองค์เจ้าพ่อก่อนที่จะเคลื่อนขบวนแห่ไปรอบๆ ตัวเมืองและตลาดมหาชัย

แต่ระวังเสียงออกมาเป็นท่วงทำนองพาเอาเอาเก็บนั้นท้ายให้ยกย้ายสายชัยไปตามจังหวะของวงกลองยาว เรียกความคึกคักให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง ถัดไปเป็นขบวนพื่อนรำยรำด้วยท่าทางสนุกสนานสวยงาม บางคณะของขบวนแห่ก็มีพ่อเฒ่าแม่เฒ่าที่แต่งตัวอ่อนกว่าตัวเลขของอายุด้วยชุดนักเรียนประถม เป็นสีสันเรียกเสียงหัวเราะและรอยยิ้มจากผู้ร่วมชมขบวนแห่ไปตลอดทาง มีบางขบวนที่ได้นำเอาผลหมากรากไม้และสินค้าผลิตภัณฑ์ ที่มีอยู่ในชุมชนมาร่วมขบวนแห่ด้วย และที่ขาดเสียมิได้ก็คงเป็นขบวนพ่อค้าแม่ขายที่ได้นำเอาอาหารทะเลทั้งสดทั้งแห้งวางซ้อนอยู่ในรถที่ตกแต่งด้วยก้อนน้ำแข็งกับดอกกล้วยไม้สีหวานที่เคลื่อนตัวไปอย่างช้าๆ เด็กน้อยตัวดำมด้นเกรียนกำลังกำทอนไม้

สีสันของวันดูสดใสและสดชื่นจากเสื้อผ้าที่สวมใส่ของคนเฒ่าคนแก่ที่กำลังข้อมท่าทางกันอยู่อย่างสนุกสนาน ใกล้ๆ กับขบวนแห่สิ่งใดทองตัวยาวที่ยังกำลังออกवादลวดลาย โดยมีกลองใบเชื่องคอยกำกับจังหวะเชิดทะยานสร้างความสนุกสนานครื้นเครงให้กับผู้ที่มาร่วมชมงานประเพณี รอเพียงเวลาของการเคลื่อนขบวนแห่องค์เจ้าพ่อหลักเมืองซึ่งจะมีพิธีแห่ทั้งทางน้ำและทางบกให้มาถึง

ในช่วงเช้าจะได้มีการอัญเชิญองค์เจ้าพ่อหลักเมืองและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองสมุทรสาคร ลงประทับเกี้ยวที่ประดับประดาด้วยธงทิวและดอกไม้สดที่ยังส่งกลิ่นหอมระคน แห่ไปตามแม่น้ำท่าจีนโดยมีขบวนเรือลอยลำรออยู่ในแม่น้ำรอรับองค์เจ้าพ่อ ซึ่งแต่ละลำเรือที่มาร่วมขบวนแห่ต่างก็ประดับด้วยธงทิวสีเงินสีทองดูแวววาว

เสียงกลองเชิดดังมาจากเรือลำใหญ่กลางแม่น้ำรอรับองค์เจ้าพ่อและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ แล้วเคลื่อนขบวนแห่ทางน้ำจากฝั่งตลาดมหาชัยล่องเรือไปตามแม่น้ำท่าจีนข้ามไปยังฝั่งท่าฉลอม แล้วอัญเชิญขึ้นฝั่งที่วัดแหลมสุวรรณาราม ตำบลท่าฉลอม สุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย จากนั้นจึงอัญเชิญองค์เจ้าพ่อแห่ไปตามถนนถวายเป็นถนนเส้นหลักของของท่าฉลอมเพื่อให้ชาวฝั่งท่าฉลอมและในละแวกใกล้เคียงได้สักการบูชา โดยตามสองข้างทางของขบวนแห่องค์เจ้าพ่อจะเห็นชาวบ้านออกมาเฝ้ารอชมขบวนแห่ที่กำลังจะมาถึง มีรูป 3 ดอกที่คอยส่งกลิ่นหอมกำจายถืออยู่ในมือกันแทบทุกคนด้วยรอยยิ้มของการเฝ้ารอ "เจ้าพ่อเสด็จแล้ว คุณเข้าแล้วรวย" โดยพร้อมใจกันชาวบ้านแทบทุกคนที่มาคอยรอชมขบวนแห่องค์เจ้าพ่อก็กวักกันนั่งลงคุกเข่าพร้อมกับพนมมือขึ้นเหนือหัวเพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต เสียงของประทัดจากทางร้านขายเสื้อผ้าและอาหารทะเลที่อยู่ในตลาดก็ส่งเสียงตามหลังขบวนแห่องค์

ต่อไปกับตัวมังกรสีทองจนแน่นเพื่อที่จะเชิดวาดลวดลายของมังกรทองตัวใหญ่ เรียกเสียงปรบมือก้องจากผู้ชม พร้อมขับเป็ญยัมตัวนำโชคเดินขยับพัดสายไปมานำหน้าขบวนเพลงโศกทองที่กำลังล้อเล่นอยู่กับดวงลูกแก้วอย่างสนุกสนาน

ตลอดทางของขบวนแห่จะมีโต๊ะทานที่มีรูป 3 ดอกไม้อยู่ในกระถางทองเหลืองใบเชื่องวางทับอยู่บนกระดานหินกระดานทอง ซึ่งแต่ละบ้านได้ออกมาตั้งไว้คอยให้บริการอาหารและน้ำดื่มแก่ผู้ร่วมขบวน เป็นธรรมเนียมจากใจจิตน้ำใจที่เกิดขึ้นพร้อมกับงานประเพณีนี้โดยเฉพาะเมื่อฝนที่กำลังโปรยลงมาเปราะเปาะสร้างความสดชื่นและเย็น แม้จะเปียกปอนไปตามๆ กันแต่ก็ไม่มีทีท่าว่าผู้คนมาร่วมชมขบวนแห่จะลดน้อยถอยลงไป จวบจนบ่ายคล้อยขบวนแห่องค์เจ้าพ่อหลักเมืองและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์บ้านคูเมืองได้เคลื่อนขบวนมาสิ้นสุดที่ตรงบริเวณริมแม่น้ำท่าหลวงใกล้ๆ กับตลาดมหาชัย เมื่อฝนก็เริ่มจะซาลงก่อนจะมีพิธีอัญเชิญองค์เจ้าพ่อและองค์พระพุทธรูปเข้าประทับศาลซึ่งสร้างและตกแต่งด้วยศิลปะจีน ตั้งอยู่บริเวณเขื่อนเจ้าพ่อหลักเมือง เพื่อให้ชาวสมุทรสาครและจากจังหวัดใกล้เคียงได้มาสักการบูชา สรงน้ำ ปิดทอง

ประเพณีแห่เจ้าพ่อ จะจัดขึ้นในวันจับฉลากไฉ่ฮ่วย หรือก่อน 5 วันที่ 11 ตามปฏิทินจีน ซึ่งจะตรงกับช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ในปีนี้ตรงกับวันที่ 2-6 มิถุนายน โดยในวันที่ 3 ซึ่งเป็นวันแห่องค์เจ้าพ่อก็จะมีการจัดพล ดอกไม้ไฟและประทัดเพื่อเฉลิมฉลององค์เจ้าพ่อและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์บ้านคูเมือง ตลอดระยะเวลาของการจัดงานก็มีมหรสพสมโภชตลอดคืนทั้งโรงจิว โรงลิเก คณะดนตรีลูก ตลอดจนเครื่องเล่นมหาสนุกต่างๆ หลอมรวมเป็นหนึ่งใจเดียวกัน

แม้ว่าจะมีความต่างทางด้านเชื้อสายและวัฒนธรรมการเป็นอยู่ แต่ชาวสมุทรสาครทุกคนก็พร้อมใจกันออกมาร่วมงานบุญประเพณีแห่เจ้าพ่อหลักเมืองเหมือนดังที่เคยเป็นเช่นทุกปี มีทั้งขบวนแห่องค์เจ้าพ่อหลักเมืองทั้งทางน้ำและทางบกที่ละลานตระการตา และเลือกซื้อเลือกหาผลิตภัณฑ์สินค้าจากในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย ทั้งผลหมากรากไม้ ศิลปหัตถกรรม จักสาน และอาหารทะเลทั้งสดและแห้งซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัดสมุทรสาคร โดยงานแห่เจ้าพ่อหลักเมืองสมุทรสาครในครั้งต่อไปจะจัดขึ้นในช่วงวันที่ 21-25 มิถุนายน 2550 ซึ่งสามารถติดต่อขอทราบรายละเอียดของการจัดงานได้ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร โทร 034-4411251 หรือที่ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดสมุทรสาคร โทร 034-815980 เพื่อความสะดวกในการเที่ยวชมงาน

เสียงประทัดยังดังลั่นมาจากลำเรือที่กำลังมุ่งหน้าสู่ท้องทะเลกว้างเพื่อออกหาปลา เหมือนเป็นสัญญาณแทนการบอกกล่าวของเหล่าลูกเรือประมงต่อองค์เจ้าพ่อ เป็นการเอาฤกษ์เอาชัยเพื่อให้ได้กลับคืนบ้านมาพร้อมกับปลาอยู่เต็มลำเรือ ลูกเรือประมงบางคนก็ยกมือขึ้นสาธุมองเห็นลึบๆ อยู่ในกลางแม่น้ำท่าจีนแล้ว เจ้านกกระยางตัวสีขาวที่เคยกางปีกกว้างก็บินร่อนลงมาเกาะอยู่บนกอผักตบชวาด้วยความเหนื่อยล้าของเที่ยวทางการบิน นิ่งอยู่ไม่นานก่อนที่จะลมหัดแรกจะพาให้ปีกกางคลี่ออกแล้วร่อนกลาออกไปในที่ไกลลึบตา เหลือเพียงแต่รอยยิ้มในเรื่องราวไว้ให้ได้จดจำเสียงของประทัด ดอกไม้ไฟ จากในล้นชักความทรงจำที่ยังแว่วดังออกมาให้ได้ยินอยู่เช่นกัน